

PRVO POGLAVLJE

ŠLAK! Pijuk je udario o zemljani zid, pogodio komad kremena i raspršio roj varnica, a onda se zario duboko u glinu, iznenada se zaustavivši uz tup zvuk.

„To je možda to, Vile!”

Doktor Barouz je na sve četiri pošao napred kroz tesan tunel. Teško dišući i znojeći se u skućenom prostoru, grozničavo je počeo da kopa po zemlji, dah mu se video u vlažnom vazduhu. Pri sjaju lampi na njihovim šlemovima, svaka gomila zemlje koju su sklonili otkrivala je sve veći deo starih, drvenih dasaka pod njihovim nogama i razotkrivala njihovu katranom prekrivenu, odranu površinu.

„Dodaj mi ćuskiju.”

Preturajući po torbi, Vil je pronašao masivnu, plavu ćuskiju i dodao je ocu, čiji je pogled bio prikovan za drvenu površinu pred njim. Uguravši pljosnati kraj alatke između dve daske, doktor Barouz je zastenjao i maksimalno se napeo da pomeri polugu. Onda je počeo da je ljulja s jedne strane na drugu. Daske su škripale i cvilele u zardalim držačima, a onda su se napokon ispučile i oslobodile uz glasan prasak. Vil je malčice ustuknuo osetivši vlažan,

hladan dašak vetra koji je dopirao iz preteće pukotine koju je doktor Barouz napravio.

Nestrpljivo su izvukli još dve daske iz ležišta, napravivši rupu širine ramena, i na trenutak zastali. Otac i sin su se okrenuli i z gledali. Saučesnički su se osmehnuli jedan drugom. Njihova lica, obasjana svetlošću lampi, bila su tako prašnjava i umrljana, pa je izgledalo kao da su naneli ratničke boje.

Ponovo su se okrenuli ka rupi i začuđeno se zagledali u čestice prašine koje su plutale poput sićušnih dijamanata, praveći i rastuću nepoznata sazvežđa u mrklom mraku pukotine.

Doktor Barouz se oprezno nagnuo nad rupu, a Vil se uvukao pored njega da mu proviri preko ramena. Lampe sa njihovih šlemova presecale su ambis, izoštrivši sliku zakrivljenog, zida od cigala. Svetlost se probijala još dublje, obasjavajući stare plakate koje su se ljuštile sa zidova i blago talasale poput morske trave zahvaćene moćnim strujama na dnu okeana. Vil je malo podigao glavu i zagledao se još dalje, a onda je ugledao ivicu emajliranog znaka. Doktor Barouz je pratio pogled svog sina sve dok se zraci njihovih lampi nisu susreli i jasno pokazali ime.

„*Hajfeld i Krosli nort!* To je to, Vile, to je to! Pronašli smo je!” Uzbuđeni glas doktora Barouza odjekivao je memljivim, skućenim prostorom stanice podzemne železnice koja više nije bila u upotrebi. Na licima su osetili blag povetarac. Taj dašak koji je dunuo preko perona, pa niz šine, kao da ga je oživeo i otkrio ovaj neučtivi upad nakon tolikih godina provedenih u zapečaćenim i zaboravljenim katakombama.

Vil je besno šutirao daske u podnožju otvora, dižući u vazduh gomilu iveraka i komada trulog drveta, a onda je najednom zemlja ispod njega skliznula i obrušila se u pećinu. Iskobeljao se nekako, usput dograbivši lopatu. Njegov otac je išao tik iza njega dok su im

koraci odzvanjali peronom i šljunak škripao pod nogama, a lampe sa njihovih šlemova u širokom luku sekle okolni mrak.

Paučina je poput baldahina visila sa tavanice. Jedan komad je zakačio doktora Barouza po licu i on ga je oduvao. Osvrnuo se oko sebe i lampom obasjao svog sina, koji je predstavljao čudan prizor, sa pramenom bele kose koji mu je poput izbeljene slame štrčao ispod izubijanog rudarskog šlema, a svetloplave oči gorele od entuzijazma dok je žmirkao u mraku. Vilovu odeću bilo je teško opisati – moglo se samo reći da je imala istu crvenosmeđu nijansu kao i glina u kojoj je radio. Bila je tako skrojena da ga je prekrivala sve do grla, pa je izgledao poput glinene skulpture kojoj je nekim čudom udahnut život.

Što se tiče samog doktora Barouza, on je bio vižljast čovek, prosečne visine – niko ga ne bi opisao kao visokog niti, kad smo već kod toga, kao niskog, već nekako prosečno visokog. Imao je okruglo lice sa prodornim smeđim očima koje su izgledale još prodornije iza okruglih naočara sa zlatnim okvirom.

„Pogledaj gore, Vile, pogledaj ono!”, rekao je kad je njegova lampa obasjala znak iznad rupe u zidu kroz koju su upravo prošli. IZLAZ, pisalo je velikim, crnim slovima. Upalili su ručne lampe, a zraci su se, zajedno sa onim slabijim koji su dopirali sa šlemova, odbijali kroz tamu otkrivši im ceo peron. Korenje je visilo sa tavanice, a zidovi su bili okovani rastinjem i prošarani beličastim naslagama krečnjaka tamo gde je kroz pukotine ulazila vlaga. Čuli su kako negde u daljini teče neka voda.

„Šta kažeš na ovo otkriće?”, pitao je doktor Barouz, ponosan na sebe. „Pomisli samo, ovde niko nije kročio otkako je izgrađena nova pruga za Hajfeld 1895.” Izašli su na jedan kraj perona, i doktor Barouz je sad lampom obasjavao ulaz u železnički tunel sa strane. Bio je zakrčen gomilom odronjenog šuta i zemlje. „Biće da je isto

tako i na drugom kraju – sigurno su zapečatili oba tunela”, rekao je.

Dok su se probijali preko perona, zureći u zidove, razaznavali su blokove neverovatno ispucalih kremastih pločica sa tamnozelenim rubom. Gasne lampe štrčale su iz zida na otprilike svaka tri metra, a nekolicina je još uvek imala senilo od stakla.

„Tata, tata, ovamo!”, viknuo je Vil. „Jesi li video ove plakate? Još može nešto da se pročita. Mislim da su to oglasi za prodaju zemlje, ili nešto slično? Ovaj je dobar... *Vilkinsonov cirkus... održaće se na stadionu... desetog dana meseca februara 1895. godine.* Ima i slika”, rekao je bez daha dok mu je otac prilazio. Poster začudo nije oštetila voda, i mogli su da razaznaju grube boje velikog, crvenog šatora ispred koga je stajao plavi čovek sa cilindrom. „A pogledaj ovo”, rekao je Vil. „*Debeli ste? Probajte pilule za eleganciju doktora Gordona!*” Grubi crtež je prikazivao krupnog bradatog čoveka, koji je u ruci držao malu kutiju.

Išli su sve dalje, zaobilazeći gomile šuta koji se odronio sa luka i pao na peron. „Taj prolaz bi vodio do drugog perona”, rekao je doktor Barouz svom sinu.

Zastali su da pogledaju kitnjastu klupu od kovanog gvožđa. „Ovo će lepo izgledati u našoj bašti. Treba je samo očistiti i malo prefarbati”, mrmljao je doktor Barouz kad je Vilova lampa obasjala vrata od tamnog drveta skrivena u senci.

„Tata, da li je na tvojoj mapi ucrtana nekakva kancelarija?”, pitao je Vil zureći u vrata.

„Kancelarija?”, ponovio je doktor Barouz, kopajući po džepovima dok nije pronašao parče papira koje je tražio. „Da vidimo.”

Vil nije sačekao odgovor, počeo je da gura vrata koja su bila čvrsto zaglavljena. Brzo izgubivši interesovanje za mapu, doktor Barouz je prišao da pomogne sinu da otvore vrata. Bila su gadno

iskrivljena, ali pri trećem pokušaju iznenada su popustila i oni su upali u sobu u oblaku šuta i peska. Kašljući i trljajući oči pune prašine, progurali su se kroz zavesu od paučine.

„Ah!”, tiho je uzviknuo Vil. Tu, usred kancelarije, spazili su sto i stolicu prekrivene prašinom. Vil je pažljivo zašao iza stolice, rukom u rukavici skinuo prekrivač od paučine sa zida i otkrio veliku, izbledelu mapu sistema podzemne železnice.

„Ovo je možda bila otpravnikova kancelarija”, rekao je doktor Barouz i obrisao rukom prašinu sa stola, otkrivši podmetač za pisanje, prljavu tacnicu i šoljicu za čaj. Tik uz njih ležao je mali predmet, izbledeo od stajanja, iz kojeg je nešto zeleno iscurilo na površinu stola. „Neverovatno! Železnički telegraf, odlične izrade – od mesinga, rekao bih.”

Dva zida bila su prekrivena policama punim poluistrulelih kartonskih kutija. Vil je nasumično odabrao jednu i brzo je doneo do stola, jer je izgledalo kao da će mu se raspasti u rukama. Podigao je izvitopereni poklopac i začuđeno se zagledao u svežnjeve karata. Izvadio je jedan, ali istrošena gumica se raspala i konfete od karata rasule su se svud po stolu.

„Prazne su – sigurno nisu otkucane”, rekao je doktor Barouz.

„U pravu si”, potvrdio je Vil dok je proučavao jednu od karata, kao i obično zaprepašćen očevim znanjem. Ali, doktor Barouz ga nije slušao. Kleknuo je i počeo da izvlači težak predmet sa donje police, umotan u natrulu tkaninu koja se raspala pri njegovom dodiru. „A ovdje”, izjavio je doktor Barouz kad se Vil okrenuo da pogleda napravu, koja je ličila na staru pisaću mašinu sa velikom ručkom sa jedne strane, „imamo primerak stare mašine za poništavanje karata. Malo je zardala, ali verovatno ćemo moći da očistimo ono najgore.”

„Šta, za muzej?”

„Ne, za *moju* zbirku”, odgovorio je doktor Barouz. Zastao je, a onda mu je lice poprimilo ozbiljan izraz. „Slušaj, Vile, o ovome nećemo reći nikome ni reći. Baš nikome. Jasno?”

„Ha?”, Vil se okrenuo, blago namršten. Ne bi se moglo reći da se ijedan od njih hvalio time da u slobodno vreme odlazi na ove složene podzemne ekspedicije – a to ionako ne bi nikoga posebno zanimalo. Njihova zajednička strast za zakopanim i još neotkrivenim stvarima nije bila nešto što su sa bilo kim delili, već nešto što je zbližavalo oca i sina... Nešto što ih je vezivalo.

Stajali su u kancelariji, svetlost rudarskih lampi obasjavala im je lica. Kako njegov sin nije ništa odgovorio, doktor Barouz se zagledao u njega i nastavio.

„Ne moram valjda da te podsećam na to šta se dogodilo prošle godine sa onom rimskom vilom? Pojavila se ona profesorska zverka, preotela mi iskopine i prigrabila svu slavu. *Ja* sam otkrio te iskopine, a šta sam dobio za to? Malecno 'hvala' zatrpano negde u njegovom bednom izgovoru za naučni rad.”

„Da, sećam se”, rekao je Vil, prisativši se očevog očaja i napada besa.

„Želiš li da se to ponovi?”

„Ne, naravno da ne.”

„Pa, u ovom slučaju neću da budem samo fusnota. Više bih voleo da *niko* ne sazna za to. Ovo mi neće oteti, ovog puta neće. Slažeš se?”

Vil je potvrdno klimnuo glavom, šarajući gore-dole svetlošću lampe sa svog šlema.

Doktor Barouz je bacio pogled na sat. „Stvarno bi trebalo da pođemo nazad, znaš.”

„U redu”, odgovorio je Vil nevoljno.

Otac je osetio da je Vil razočaran. „Nigde nam se ne žuri, zar ne? Možemo na miru sutra da istražimo ostatak.”

„Valjda si u pravu”, rekao je Vil malodušno, pošavši ka vratima.

Doktor Barouz je saosećajno potapšao sina po šlemu dok su polazili iz kancelarije. „Sjajan posao, Vile, moram da priznam. Svi ti meseci kopanja zaista su se isplatili, zar ne?”

Vratili su se istim putem do otvora u zidu i, nakon što su se još jednom osvrnuli po praznom peronu, uvukli su se nazad u tunel. Oko šest metara dalje, tunel se širio tako da su mogli da hodaju jedan pored drugog. Bio je dovoljno visok da doktor Barouz može da stoji u njemu ako se malo sagne.

„Moramo da dupliramo količinu poluga i držača”, izjavio je doktor Barouz ispitujući drvenu građu iznad njihovih glava. „Umesto jedne potpore na svaki metar, kao što smo mislili, postavljena je po jedna na svaka dva metra.”

„Naravno. Nema problema, tata”, uveravao ga je Vil prilično neubedljivo.

„A moramo i ovo da izbacimo”, nastavio je doktor Barouz, šutnuvši vrhom čizme grumen gline na podu tunela.

„Ne bi bilo dobro da ovde dole postane suviše tesno, zar ne?”

„Ne”, odgovorio je Vil nejasno, ne nameravajući da zaista uradi bilo šta s tim u vezi. Od samog uzbuđenja zbog otkrića često bi zanemarivao bezbednosna pravila koja je njegov otac pokušavao da postavi. Njegova strast bilo je kopanje, i poslednje što bi mu palo na pamet bilo je da troši vreme na „održavanje”, kako je to nazivao doktor Barouz. Otac se ionako retko kad dobrovoljno javljao da mu pomogne pri samom kopanju, i pojavljivao bi se samo kad bi se neki od njegovih *predosećaja* pokazao kao tačan.

Doktor Barouz je odsutno zviždukao kroz zube, zastavši da pogleda uredno naslagane kofe i gomilu dasaka. Produžili su dalje uz blagi nagib tunela, i on je još nekoliko puta zastao da ispita drvene potpore sa obe strane. Udarao ih je dlanom, pri čemu se njegov prigušeni zvižduk uzdizao do nemogućeg škripanja.

Nakon izvesnog vremena prolaz je postao ravniji i širio se u prostraniju odaju, u kojoj se nalazio sklepani sto i dve izandale fotelje. Bacili su nešto svoje opreme na sto, a onda se uspele uz poslednju etapu tunela do samog ulaza.

Baš kad je gradski sat odzvonio sedam sati, komad zardalog lima u jednom uglu parkinga na trgu Temperans podigao se za nekoliko centimetara. Bila je rana jesen, i sunce je tek dotaklo horizont kada su otac i sin, srećni što nema nigde nikoga, odgurali lim i otkrili veliku, daskama uokvirenu rupu u zemlji. Izvirili su malo, tek da se uvere da na parkingu zaista nema ni žive duše, a onda se izvukli iz rupe. Kada su ponovo limom prekrili ulaz, Vil je na njega nabacio nešto prašine da bi ga zakamufirao.

Vetar se poigravao plakatima na ogradi parkinga, a novine su se kotrljale po zemlji poput žutog lišća, rasipajući stranice dok su dobijale na brzini. Uz poslednje zrake sunca koji su bacali senke po okolnim skladištima i odbijali se o crvene pločice fasade obližnjeg bloka zgrada Pibodi Istejt, njih dvojica su polako išetala sa parkinga izgledajući poput kopača zlata koji su ostavili svoj plen u podnožju brda da bi se vratili u grad.